

De camino norte? Niet doen! De camino primitivo? Doen!

Jan Galjé

Het meest grandioze kustwandelen doe je in dit deel van de wereld: langs het South-West Peninsular Coast Path, dat de zuidkust van Engeland markeert van ongeveer Bournemouth tot Lands End. Dat is zo'n 300 mijl oceaantoe aan je linkerhand, als je tenminste westwaarts wandelt, wat, net als op de camino francés, met de zon in je rug het mooiste is. Met aan je rechterzijde het gras en het graan tot aan de rand van de cliff. En geen snelweg; die heeft men langs de zuidkust van Engeland goddank de nodige mijlen van de waterlijn verwijderd gehouden.

De camino norte moet geen camino de Santiago willen zijn

Wie, net als ik, de constipatie van de camino francés wil ontlopen en dan verwacht om langs de noordkust van Spanje een vergelijkbaar wandelen te beleven, komt toch wel zwaar bedrogen uit. Steden als San Sebastian, Bilbao, Santander en Gijón laten hun industrialisaties als olievlekken uitvloeien tot ver langs hun kustlijnen. Ook verstedelijking en een explosieve ontwikkeling in de toeristenindustrie verstenen de kuststrook in hevige mate. Maar zonder meer rampzalig voor vreedig wandelen zijn de 'carretera N632/N634' en de zich daaruit ontwikkelde 'autopista A8', die over honderden kilometers, zich als spaghetti's lieren om elkaar heen slingerend, vrijwel hermetisch de kustlijn volgen.

Natuurlijk hebben de verschillende regionale 'Asociaciones' braaf hun best gedaan om een wandelpad te creëren, dat dit asfalt zo veel

mogelijk ontwijkt. Maar het resultaat van die inspanningen heeft toch niet kunnen voorkomen dat de wandelaar langs het overgrote deel van de camino norte voortdurend in contact blijft met het voortrazend snelverkeer. De camino beleeft men dan ook niet primair als een pad dat de pelgrim nimmer aflatend voortstuwt in de richting van de grote magneet Santiago, maar als een aansenschakeling van soms wel zeer krampachtige pogingen om in de vorm van een reuzenslalom het asfalt van de snelweg zo veel mogelijk te vermijden, soms zelfs in zuid-oostelijke richting...

Als je over zo weinig natuurlijke basiskwaliteiten beschikt als de camino norte dan moet je gewoon geen camino de Santiago willen zijn.

De tweede helft van de camino norte kent twee varianten.

1. De noordkust volgen tot Ribadeo en daarna in zuid-westelijke richting afbuigen naar Arzúa.
2. Even voor het bereiken van Gijón afbuigen naar Oviedo en dan de camino primitivo volgen naar Lugo. Voorbij Lugo vindt men de kortste weg naar Santiago de Compostela over Palas de Rei, evenals een interessante variant over de magistrale, gastvrije en doodstille trappistenabdij Sobrado dos Monxes.

De eerste variant biedt meer van hetzelfde en is dus niet erg aan te bevelen als je op het eerste deel van de camino norte bent afgeknapt. Maar de tweede variant is werkelijk een heel mooi alternatief voor de camino francés!

El Salvador

Oudste Spaanse jacobsweg

De camino primitivo geldt als de oudste onder de Spaanse Jacobswegen. De geschiedenis verhaalt hoe koning Alfonso II (789-842), El casto (De kuisse), reeds aan het begin van de 9e eeuw een pelgrimage ondernam vanuit zijn Asturiaanse hof nabij Oviedo naar Iria Flavia (thans El Padron), de zetel van de toenmalige bisschop Theodemir. Volgens de legende zouden hier de leerlingen van Jacobus, na zijn translatie uit Jerusalem, in een stenen schip ('sic') met zijn dode lichaam aan land zijn gegaan. In de buurt zou het lichaam van Jacobus voor de eerste maal zijn begraven.

Tussen Oviedo en Lugo loopt geen grote N-route, maar slechts een bescheiden 'carretera' die bovendien niet gebukt gaat onder hoogfrequent auto-gebruik: De camino primitivo volgt hoofdzakelijk deze weg op enige afstand. Geforceerde omleidingen, zoals die langs de camino norte aan de orde van de dag waren, blijven hier gelukkig achterwege.

Als gevolg van het feit dat tussen Oviedo en Lugo een aantal hoogtes (Altos, Puertas) moet worden bedwongen, vertoont de weg hier en daar een grillige vorm. Het overwinnen van de hoogtes kan steeds geschieden via korte en luisterrijke, maar steile bergpaden. Wie echter, zoals ikzelf, uit oudheidsoverwegingen terugdeinst voor de onherbergzaamheid en steilte van de bergpaden, moet dit bekopen met vele, hoewel rustige, asfaltkilometers extra.

De camino primitivo is een schitterende wandelweg die alles heeft wat een camino 'behoort te hebben': rust, boerenland, ruimte, dorpen, stilte, bergen, water, eenvoud en refugio's op redelijke afstand van elkaar.

Binnen het universum van de camino primitivo bekleedt de stad Oviedo, en met name haar kathedraal San Salvador, een centrale positie. In deze kathedraal bevindt zich een uit de 11e eeuw stammend, uitzonderlijk fraai en wellicht ook zelfs miraculeus beeld van haar patroonheilige, Christus als de Redder, El Salvador, van het menselijk geslacht. Duizenden pelgrims hebben voor dit beeld de knie gebogen. De aspiraties van Oviedo ten aanzien van dit beeld waren trouwens dermate aanmatigend, dat men zelfs de pelgrims langs de camino francés vanaf León tot een omweg langs Oviedo probeerde te verleiden. Een oeroud rijmpje luidt dan ook:

Quien va a Santiago
y no va al Salvador
visita al criado
y olvida al Señor

Wie gaat naar Santiago
en niet naar El Salvador
bezoekt de vazal
en vergeet de Meester

De camino primitivo is ten slotte uitstekend bewegwijzerd en beschikt over refugio's van divers kwalitatief gehalte (soms geen stoelen, soms geen slot op de voordeur, soms geen water uit de kraan) op ondelinge afstanden van circa 25 km. Wat trouwens ook aardig is aan de camino primitivo, is zijn lengte, zo'n

320 km. Voor pelgrims die niet zomaar even zes weken weg kunnen en dus camino's in stukken wandelen, heeft de camino primitivo de charme dat men in een dag of veertien tóch een authentieke en grandioze camino in zijn geheel kan afwerken.

Rond deze camino's zijn minstens drie Spaanstalige wandelgidsen voorhanden:

1. Anger Gonzales, *El camino de Santiago por la Costa o camino Norte*, Editorial Everest S.A. (matig).
2. J.L.Galán Gonzáles, *De León a Santiago de Compostela por San Salvador de Oviedo*, verkrijgbaar in de refugio van Oviedo (alleen de camino primitivo, redelijk).
3. *El camino de Santiago del Norte*, Fundación Galicia (goed).

Pied à terre

kaarten en gidsen voor actieve vakanties

Singel 393

1012 WN Amsterdam

tel (020) 627 44 55

fax (020) 620 89 96

E-mail info@piedaterre.nl

Gelegen in het centrum, achter het Spui.

Tramlijnen 1, 2 of 5.

Open: ma - vr 10.00 - 18.00 uur
za 10.00 - 17.00 uur
koopavond: donderdags van
april t/m augustus 18.00 - 21.00 uur

Globale catalogus: www.piedaterre.nl

Postorderservice

NAAR SANTIAGO IN 2006

Door het succes van voorgaande jaren wordt deze Cultuurhistorische reis opnieuw aangeboden van

ZATERDAG 22 APRIL T/M VRIJDAG 5 MEI

De heenweg gaat via Vézelay, Limoges, Souillac, Moissac, pas van Somport naar Jaca, bezoek aan San Juan de la Pena en verder langs de camino. Er worden zo mogelijk stukjes gelopen in de Pyreneeën, op de meseta, naar San Juan de Ortega. Het is niet verplicht mee te lopen. De wandeling over de meseta is voor velen een hoogtepunt.

Na Leon, Astorga en het bezoek aan Santiago gaat de terugweg langs de spaanse Noordkust.

We bezoeken na Oviedo met preromaanse monumenten het historische Covadonga. In Bilbao brengen we een extra bezoek aan het Guggenheim-museum en rijden naar San Sebastian. Door Frankrijk via Poitiers, Tours en Parijs.

Vervoer per luxe Oad touringcar Royal Class. Overnachtingen in uitstekende hotels; ook in het voormalige pelgrimshuis, nu luxe Parador San Marcos in Leon. Nog enkele plaatsen beschikbaar.

Informatie: Ria Janson 035-5386713
e-mail: ria@janson.demon.nl
website: www.janson.demon.nl